

Jumalateenistus Nõos P, 06.04.25 kl 11, *Judica*
Lektsioonid: 1Ms 22:1–13; Hb 9:11–15
Pihikõne: 1Sm 2:6
Jutlus: Jh 11:47–53
Laulud: 75 (1–4); 78 (1–4, 5); 76 (1–4); 269 (1–4)

Seepeale kutsusid ülempreestrid ja variserid kokku Suurkohtu koosoleku ja ütlesid: „Mis me teeme? See inimene teeb palju tunnustähti. Kui me jätame ta rahule, hakkavad kõik temasse uskuma, ning siis tulevad roomlased ja võtavad ära nii meie pühapaiga kui ka rahva.” Aga üks neist, Kaifas, kes oli tolle aasta ülempreester, ütles neile: „Teie ei tea mitte midagi ega mõtle, et teile on parem, et üks inimene sureb rahva eest, kui et kogu rahvas hukub.” Aga seda ta ei öelnud iseenesest, vaid tolle aasta ülempreestrina kuulutas prohvetlikult, et Jeesusel tuleb surra rahva eest. Aga Jeesus ei pidanud surema üksnes selle rahva eest, vaid et koguda ka hajali elavaid Jumala lapsi ühtekokku. Sellest päevast peale võtsid nad siis nõuks Jeesus ära tappa.

Võiks öelda, et tänases kirjakohas kohtuvad inimlik poliitika ja jumalik ettemääratus.

Esmalt on oluline kõnelda selle kirjakoha taustast. Miks kutsusid Iisraeli ülempreestrid ja variserid kokku Suurkohtu, mida tollal niisama lihtsalt kokku ei kutsutud? Pidi olema mõjuv põhjus. Ja põhjus oligi mõjuv: Jeesuse suurim imetegu, millest Johannese evangeelium meile enne meie kirjakohta kõneleb, Laatsaruse ülesäratamine surnuist!

Ma ei tea, mis juhtuks, kui selline asi toimuks tänapäeval: keegi avalikkusele hästituntud isik, nagu Jeesus tollal kindlasti juba oli, ärataks kõigi nähes üles ilmsete surmatunnustega inimese? Eile vahendati ERR-i uudistesaaates uudist, et Eestist saadeti ööl vastu 5. aprilli välja Vene marurahvuslane Konstantin Gorlov. Kui kujutame ette, et hr Gorlov oleks, lisaks Eesti-vastasele tegevusele, ärganud kellegi surnuist üles, siis oleksid võinud juhtuda ettearvamatud asjad. Võib-olla oleksid venekeelse elanikkonna hulgas alanud massirahutused ja Venemaa oleks seda ära kasutanud. Eesti riik oleks pidanud kasutusele võtma erakordseid meetmeid, võib-olla ka hr Gorlovi vastu.

Tõenäoliselt pole mu toodud paralleel meie kirjakoha taustaga küll väga tabav, kuna juutide olukord 1. sajandil Rooma ülemvõimu all oli siiski üsna erinev eelkirjeldatud kujutletavast olukorrast. Kuid mingi ettekujutuse meie kirjakohas kirjeldatud Suurkohtu meeleoludest see ehk siiski andis. Ühesõnaga, kõigile Iisraeli juhtkonnas oli tol korral selge, et midagi tuleb ette võtta, et asi ei väljuks poliitilises mõttes kontrolli alt. Nagu kuulsime, pakkus ülempreester Kaifas välja lahenduse, mis minu hinnangul on puhtalt poliitiline: Naatsareti Jeesus kui võimalike rahutuste põhjustaja tuleb hukata, et ei hukkaks palju rahvast, keda Rooma võimud võimalike rahutustega seostavad.

Selline mõte on ju ühele juhi puhul täiesti tavaline: kui tahta käestlänud olukorda kontrolli alla saada, tuleb kõrvaldada selle olukorra põhjustanud isik. Kel poleks nt pähe tulnud mõte, et Euroopas juba neljandat aastat käiva sõja saaks lõpetada sõdivate poolte juhtide kõrvaldamisega? Ukraina ja tema võitu ootavad jõud sooviksid kõrvaldada Putinit ja Putin sooviks kõrvaldada Zelenskõid. Võib-olla mõtlevad ka mõned suurriigid midagi sarnast (muidugi mitte avalikult): kui me ohverdame Ukraina Venemaale, siis lõpeb sõda ja Venemaa jätab teised riigid rahule. Ja nii edasi. Selline on poliitiline loogika.

Ainult et poliitikal on see häda, et see lähtub alati inimeste omakasupüüdlikkusest. Näiliselt tegutsetakse küll rahva või üldsuse huvides. Tegelikult aga kardetakse iseenda pärast. See tuleb välja ka ülempreester Kaifase mõttekäigust meie kirjakohas: „...teile on parem, et üks inimene sureb rahva eest, kui et kogu rahvas hukub.“ Oletan, et tolles Suurkohtu saalis polnud ajakirjanikke, sest sel juhul oleks Kaifas arvatavasti ütelnud umbes nii: „Meie rahvale on parem, et üks inimene sureb tema eest, kui et kogu rahvas hukub.“

Kuidagi on Kaifase sõnad siiski Johannese evangeeliumi ja sealt meieni jõudnud ning me teame, et Kaifas ütles: „...teile [ehk Suurkohtu liikmeile] on parem, et üks inimene sureb rahva eest, kui et kogu rahvas hukub.“ Näeme, et Kaifas ei mõtle tegelikult rahva peale, vaid Iisraeli rahva juhtide, sh iseenda heaolu peale.

Kuulsime, et Suurkohus võttiski oma juhi nõu kuulda ja otsustas Jeesuse ära tappa. See tundus õige otsus poliitilises dilemmas: kas hukub üks inimene või kogu rahvas. Ja ometi me teame, et olukord, mille saabumise Suurkohus tookord oma otsusega enda arvates ära hoidis, saabus ikkagi.

Kuulsime ju Suurkohtu probleemiasetust: „Kui me jätame ta [Jeesuse] rahule, hakkavad kõik temasse uskuma, ning siis tulevad roomlased ja võtavad ära nii meie pühapaiga kui ka rahva.“ On põhjust arvata, et Johannese evangeelium on kirjutatud pärast aastat 70 pKr, mil juhtuski täpselt see, mida Suurkohus kartis: roomlased tulid, purustasid Jeruusalemma ja selle templi ning pillutasid Iisraeli rahva sajanditeks laiali. Seega tahaks evangelist justkui meile, lugejaile öelda: kui Suurkohus oleks tookord Naatsareti Jeesuse rahule jätnud, poleks nimetatud katastroofi juhtunud.

Niisiis näib, et Suurkohus tegi tookord poliitiliselt justkui õige, kuid jumaliku ettemääratuse seisukohalt vale otsuse. Selles otsuses arvestati inimeste huve, kuid mitte Jumala huve. Ma luban endale poliitilise väite: kogu inimlik poliitika, mis ei arvesta Jumala huve, nurjub. Ja Jumala huvi pole muus kui selles, et inimesed Teda austaksid. Ent austamiseks on Jumal seadnud sellise korra: tuleb uskuda Jumala Pojasse Jeesusesse Kristusesse ja käia Tema õpetuse järgi.

Oleks muidugi huvitav vaadata, kas mu väide peab paika ajalooliste näidete varal.

Natsi-Saksamaa sõdurite rihmapannaltele oli II maailmasõjas kirjutatud Preisimaa kuninglik moto „Jumal on meiega“. Ja ometi kaotas Natsi-Saksamaa sõja. Miks siis nii? Võib-olla seepärast, et unustati Jeesuse kaksikkäsu teine pool: armasta oma ligimest nagu iseennast. Minki kallale teistele rahvastele ega halastatud nende peale.

Kuid see n-õ sõja võitnud Nõukogude Liit – miks siis tema sõja võitis, kui sõtta ei mindud Jumala nimel ja alistatud rahvaste rõhumisel ei näidatud üles ligimesearmastust? Võiks öelda, et Nõukogude Venemaa Suur Isamaasõda oli mingis mõttes vaid lahing: pikemas perspektiivis sõda ikkagi kaotati. Sest 46 aastat pärast sõja võitmist Nõukogude Liit lagunes.

Ma arvan, et sama juhtub ka praegu käimasoleva Venemaa agressioonisõjaga Ukrainas: ehkki Venemaa kasutab kõiki poliitilisi vahendeid sõja võitmiseks ja teatavasti on sõja võitmiseks rakendatud ka Moskva patriarhaadi õigeusu kirik, siis Jeesuse kaksikkäsku on rikutud: pole armastatud oma ligimest nagu iseennast. Ja varem või hiljem muutub selliselt saavutatud „võit“ kaotuseks. Lihtsalt seetõttu, et Jumal ei salli inimesi, kes ei austa Tema Poega. Sest Jh 5:23 on öeldud: „Kes ei austa Poega, see ei austa ka Isa, kes on tema läkitanud.“

Küllap oskaksid kogenud ajaloolased minu järeldustele vastu vaielda, kuid usun, et nad peavad siiski viimselt nõustuma teesiga: inimlik poliitika ei saa iialgi jumaliku ettemääratuse vastu. Ja see jumalik ettemääratus nägi ette Jeesus Kristuse lunastussurma inimkonna eest. Või 1Tm 3:16 järgi: „Jumal on avalikuks saanud lihas, õigeks tunnistatud vaimus, nähtav olnud inglitele, kuulutatud paganatele, usutud maailmas, võetud üles kirkusesse.“

Kuid küsime ka nii: mis oleks tookord, 1. sajandi pKr 30. aastail Jeruusalemmas juhtunud, kui Kaifase poliitiline nõuanne poleks Suurkohtus läbi läinud? Siis oleks Jeesus Kristus rahule jäetud, Iisraeli rahvas oleks Jeesuse kui Jumala Poja, Messia, Kristuse omaks võtnud ja Jumala töötus Iisraeli rahvale oleks olnud täidetud! Ent mis oleks siis saanud paganaist? Meist teiega? Paganad poleks kunagi Jumalat ja Jeesust Kristust tundma õppinud ega oleks saanud lootust pääseda igavesse ellu!

Ja ometi kuulutavad seda ju ette VT prohvetid. Nt Js 11:10: „Sel päeval sünnib, et Iisai juurt, kes seisab rahvaile lipuks, otsivad paganad ja tema asupaik saab auliseks.“ Pääsemislootus on jumaliku ettemääratuse järgi olemas ka paganail!

Seepärast esitan siin jutluses veel ühe väite, mis tundub vastu rääkivat eelmisele väitele. Nimelt on olnud üks hetk ajaloos, mil inimlik poliitika ja jumalik ettemääratus on täiuslikult kokku langenud. Ja seda hetke kirjeldabki meie kirjakohas evangelist Johannes. Sellest annavad meile tunnistust evangelisti laused meie kirjakohas: „Aga seda ta ei öelnud iseenesest, vaid tolle aasta ülempreestrina kuulutas prohvetlikult, et Jeesusel tuleb surra rahva eest. Aga Jeesus ei pidanud surema üksnes selle rahva eest, vaid et koguda ka hajali elavaid Jumala lapsi ühtekokku.“

See oli hetk mil inimliku poliitika järgi küll ei austatud Jumala Poega ja sedakaudu ka Jumalat, kuid sellegipoolest andis Jumal selle eksimuse inimestele andeks. Võib ka öelda ainsuses, andis andeks „inimesele“, sest too inimene oli Jumala enda poolt pühitsetud Iisraeli rahva ülempreester Kaifas. Ja

andeks andis Jumal selle eksimuse selles mõttes, et selle „eksimuse“ tõttu saavad võimaluse pääseda igavikku kõik inimesed.

Võiks ka öelda, et Kaifas kaotas lahingu, kuid võitis sõja. Iisraeli rahvas kaotas oma püha linna, pühakoja ja iseseisvuse. Kuid Iisraeli rahvas ja koos temaga kõik paganad, kogu inimkond, võitis kuradi needuse. Kaifase tegu võiks vaadata ka nii, et kurat kasutas teda enda arvates Jeesus Kristuse hävitamiseks, kuid tegelikult osutus Kaifas hoopis Jumala tööriistaks inimkonna päästmisel.

Muidugi võib nüüd tekkida küsimus, kas siis Kaifas oli kuidagi parem kui teised isikud, kes Jeesuse ristisurmas rolli mängisid: Juudas ja Pilaatus? Johannese evangeeliumi järgi jääb tõepoolest selline mulje, võib-olla seetõttu, et Kaifas oli Jumala pühitsetud ülempreester, kes viis läbi Jumala tahet. Juudas on aga Johannese käsitlemise järgi varas ja Pilaatus argpüks. Võib-olla kõneles Kaifase poliitilises otsuses siiski Jumala Vaim?

Tänase pühapäeva teema meie kirikukalendri järgi on „Kannatuste pühapäev“. Inimlik poliitika toob alati kannatusi. Näeme seda oma elus ja nägime seda ka Jeesus Kristuse elus. Kuid jumalik ettemääratus kingib neile, kes usuvad Jeesusesse Kristusesse, ka kannatlikkuse. Sest apostel Pauluse sõnul Rm 5:3jj toob viletsus kannatlikkuse, „kannatlikkus läbikatsutuse, läbikatsutus lootuse. Aga lootus ei jäta häbisse, sest Jumala armastus on välja valatud meie südamesse Püha Vaimu läbi, kes meile on antud.“ Tänaigem Jumalat alati selle armastuse eest!

Aamen.